

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра теорії, історії та філософії права
Навчально-наукового інституту права та психології
Кафедра теорії, історії та філософії права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор НАВС
полковник поліції
Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ
2026

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НОРМОПРОЕКТУВАЛЬНА ТА ПРАВОЗАСТОСОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В
ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ**

Статус дисципліни	обов'язкова
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	D «Бізнес, адміністрування та право»
Спеціальність	D4 «Публічне управління та адміністрування»
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування
Форми здобуття вищої освіти	заочна
Мова навчання	українська
Форма підсумкового контролю	залік
Рік набору	2026

Київ - 2026 рік

Розробники:

Оксана ЛАПКА – доцент кафедри теорії, історії та філософії права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
Максим ПЕНДЮРА – завідувач кафедри теорії, історії та філософії права ННПП НАВС, кандидат юридичних наук, доцент.

Робочу програму схвалено
на засіданні кафедри теорії, історії та філософії права
Протокол від 16.07.2026 № 22

Завідувач кафедри теорії,
історії та філософії права,
кандидат юридичних наук, доцент

Юрій КРИВИЦЬКИЙ

Робочу програму схвалено
на засіданні кафедри теорії, історії та філософії права ННПП НАВС
Протокол від 30.07.2026 № 23

Завідувач кафедри теорії,
історії та філософії права ННПП НАВС
кандидат юридичних наук, доцент

Максим ПЕНДЮРА

Схвалено на засіданні науково-методичної ради НАВС
Протокол від 11.08.2026 року № 8

Результати щорічного перегляду робочої програми навчальної дисципліни
Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол засідання науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри _____

Голова НМР _____

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол засідання науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри _____

Голова НМР _____

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол засідання науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри _____

Голова НМР _____

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Нормопроектувальна та правозастосовна діяльність в публічному управлінні» є теоретичні та практичні аспекти природи нормопроектування та правозастосування як особливої форми реалізації об'єктивного права, а також сутність інших юридичних явищ і процесів, пов'язаних із застосуванням норм права.

Мета й завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Нормопроектувальна та правозастосовна діяльність в публічному управлінні» є підготовка висококваліфікованих фахівців в сфері публічного управління та адміністрування, які володіють системою знань у сфері теоретико-практичних аспектів нормопроектування та правозастосування, а також навички та вміння ефективно застосовувати норми права в ході вирішення управлінських ситуацій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Нормопроектувальна та правозастосовна діяльність в публічному управлінні» є формування у здобувачів вищої освіти фундаментального теоретичного підґрунтя правової культури, правового світогляду і правового мислення; навчання здобувачів вищої освіти правильно здійснювати правову оцінку соціально значущих фактів, політичних подій і процесів, використовувати свій світоглядний потенціал для прийняття юридично значущих рішень; формування й утвердження у здобувачів вищої освіти активної громадянської позиції стосовно необхідності правомірної поведінки і протидії правопорушенням; навчання здобувачів вищої освіти орієнтуватися в чинному вітчизняному законодавстві; сприяння оволодінню здобувачами вищої освіти компетенціями із застосування норм права в ході управлінської діяльності тощо.

Пререквізити: філософія управління; концептуальні засади формування та реалізації державної політики; регіональне управління та місцеве самоврядування, електронне врядування та електронна демократія

Постреквізити: стратегічне управління в публічній сфері, механізми забезпечення європейської та євроатлантичної інтеграції, переддипломна практика.

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- (ЗК 01) здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- (ЗК 02) здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо;
- (ЗК 03) здатність розробляти та управляти проектами;
- (ЗК 07) здатність генерувати нові ідеї (креативність)

Спеціальні компетентності:

- (СК 02) здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери;
- (СК 04) здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях;
- (СК 06) здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України;
- (СК 07) здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування;
- (СК 08) здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях;
- (СК 10) здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Програмні результати навчання:

- (РН 01) знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень;
- (РН 02) розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення;
- (РН 06) здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний;
- (РН 07) уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи;
- (РН 11) розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень;
- (РН 12) планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

Знання, уміння, навички. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- методологічні підходи до розуміння нормопроектувальної техніки;
- знати та розуміти процеси координації діяльності суб'єктів у сфері управління та адміністрування, а також взаємодії з представниками місцевого самоврядування, громадськістю

- організовувати та керувати діяльністю підрозділів, які здійснюють нормотворчу та правозастосовну діяльність у сфері управління та адміністрування;
- узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, аргументовано їх пояснювати;
- аналізувати та визначати потреби удосконалення нормотворчої діяльності у сфері управління та адміністрування;
- визначати нормотворчі та правозастосовні прогалини, помилки у юридичній сфері, вживати заходи по їх усуненню та удосконаленню.

уміти:

- давати усні та письмові аргументовані відповіді з питань навчальної дисципліни;
- уміти забезпечувати законність, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов’язків;
- уміти розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах професійної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності;
- використовувати знання та вміння для надання кваліфікованих юридичних висновків й консультацій в у сфері управління та адміністрування;
- здійснювати наукові дослідження у сфері управління та адміністрування;
- викладати юридичні дисципліни на високому теоретичному й методичному рівнях, впроваджувати інноваційні технології, методи і засоби навчання;
- здійснювати правове виховання.

навички:

- використовувати понятійно-категоріальний апарат при вирішенні правових проблем;
- здійснювати власні наукові дослідження з проблем, що входить до предмету початкової дисципліни;
- застосовувати теоретичні знання для високопрофесійного виконання службових обов’язків в процесі нормопроектувальної та правозастосовної діяльності;
- практично застосовувати набуті знання при підготовці наукових статей та тез;
- формулювати та обґрунтовувати правові висновки, пропозиції, рекомендації.
- здатність інтерпретувати рішення ЄСПЛ у контексті предметної галузі дослідження.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	Денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки			
			1	1
	Семестр			
			1	1
Загальна кількість годин – 90	Лекції			
			4	4
	Семестр			
			2	2
	Семінарські			
			10	10
	Практичні			
	Самостійна робота			
			76	76
	Вид контролю			
			залік	

3. Тематичний план

Заочна форма здобуття вищої освіти, за кошти державного бюджету та кошти фізичних та юридичних осіб

№ з/п	Назви тем	Нормативний обсяг годин	Усього год. з викладачем	лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Тема 1. Нормотворчість як форма діяльності органів публічної влади.	10	2	2			8
2	Тема 2. Нормотворчий процес. Особливості підготовки	14	2		2		12

	нормативно-правових актів.						
3	Тема 3. Нормопроектувальна техніка.	12	2		2		10
4	Тема 4. Правозастосовна діяльність органів публічної влади.	14	2	2			12
5	Тема 5. Тлумачення норм права як стадія правозастосовної діяльності.	12	2		2		10
6	Тема 6. Правозастосовні акти.	12	2		2		10
7	Тема 7. Особливості застосування норм міжнародного права.	16	2		2		14
	Всього годин:	90	14	4	10		76

4. Плани семінарських занять

*Заочна форма здобуття вищої освіти,
за кошти державного бюджету та
кошти фізичних та юридичних осіб*

Тема 2. Нормотворчий процес. Особливості підготовки нормативно-правових актів (2год.).

Питання до семінарського заняття:

1. Нормотворчість як форма публічного управління.
2. Нормотворчий процес. Нормопроектування як стадія нормотворчого процесу.
3. Особливості підготовки нормативно-правових актів.

Тема 3. Нормопроектувальна техніка (2год.).

Питання для семінарського заняття:

1. Нормопроектувальна техніка: поняття, елементи, вимоги.
2. Загальна характеристика засобів і правил нормопроектування.
3. Роль і значення термінології в нормопроектуванні. Правові терміни та оціночні поняття в юридичній техніці.
4. Основні елементи проекту нормативно-правового акту. Реквізити нормативно-правових акту.

Тема 5. Тлумачення норм права як стадія правозастосовної діяльності (2год.).

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та види тлумачення норм права.
2. Причини, що викликають необхідність тлумачення норм права у сфері публічного управління.
3. Процес, елементи тлумачення норм права.
4. Способи тлумачення норм права.

Тема 6. Правозастосовні акти(2год.).

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та ознаки правозастосовних актів публічного управління.
2. Класифікація правозастосовних актів публічного управління.
3. Особливості правозастосовних актів публічного управління при прогалинах у законодавстві.
4. Юридична техніка правозастосовних актів публічного управління.

Тема 7. Особливості застосування норм міжнародного права (2год.).

Питання до семінарського заняття:

1. Особливості застосування норм європейського права.
2. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів, та загальновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права, їх застосування українськими судами.
3. Взаємодія міжнародного та національного права і практика українських судів.

5. Завдання для самостійної роботи, критерії її оцінювання

Самостійна робота передбачає самостійне опанування здобувачами вищої освіти освітнього компонента поза аудиторною роботою.

Алгоритм обчислення результату самостійної роботи:

- результат самостійної роботи обчислюється шляхом множення середнього балу на коефіцієнт 4 з подальшим математичним заокругленням до цілого числа. Максимальна кількість балів, що може бути зарахована, становить 20;

*середній бал розраховується як відношення суми всіх отриманих оцінок до загальної кількості показників, що включає: мінімальну кількість оцінок за шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно»); кількість «додаткових» оцінок (за наявності) з урахуванням коефіцієнта 0,7. Цей коефіцієнт застосовується до кількості «додаткових» оцінок, що перевищують встановлений мінімум, з метою стимулювання здобувачів вищої освіти до покращення результатів самостійної роботи протягом вивчення освітнього компонента.

При цьому:

мінімальна кількість оцінок має становити не менше ніж 1/3 (33 %) від загальної кількості тем в семестрі, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Якщо 1/3 (33 %) від кількості тем навчальної дисципліни в семестрі становить дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;

** за умови отримання здобувачем вищої освіти менше ніж 1/3 (33 %) оцінок, відсутні до цієї вимоги оцінки враховуються як «нуль» при обчисленні середнього балу.

Формула розрахунку:

$$PCP = \frac{COO}{MKO + (KDO \times 0,7)} \times 4$$

де:

PCP – результат самостійної роботи;

COO – сума отриманих оцінок;

MKO – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості тем в семестрі, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни);

KDO – кількість «додаткових» оцінок (за наявності) – оцінок, що перевищують МКПО.

*Приміром: у I семестрі дисципліна Теорія держави та права складається з шести тем. Мінімальна кількість оцінок за виконання самостійної роботи має становити (1/3 (33 %)) дві оцінки. Самостійна робота здобувача вищої освіти оцінена як дві четвірки (добре), тобто сума оцінок становить вісім. Застосувавши формулу отримаємо 16 балів.

$$\frac{8 \text{ (сума оцінок)}}{2 \text{ (MKO)}} \times 4 = 16$$

За умови, що здобувач вищої освіти отримав більшу кількість оцінок від необхідної мінімальної (дві оцінки). Наприклад, здобувач вищої освіти отримав шість оцінок за виконання завдань самостійної роботи (5,3,4,3,4,4), тобто чотири оцінки – це додаткові. Застосувавши формулу отримаємо 19 балів.

$$\frac{23 \text{ (сума оцінок)}}{2 + (4 \times 0,7)} \times 4 = 19$$

За умови отримання здобувачем вищої освіти менше ніж 1/3 (33 %) оцінок, відсутні до цієї вимоги оцінки враховуються як «нуль» при обчисленні середнього балу. Наприклад, здобувач вищої освіти отримав одну оцінку (мінімальна кількість дві). Одна оцінка – це трійка (задовільно). Застосувавши формулу отримаємо 6 балів.

$$\frac{(3+0)=3}{2 \text{ (MKO)}} \times 4 = 6$$

Критерії оцінювання виконання самостійної роботи

Оцінки за виконання самостійної роботи	Критерії оцінювання
--	---------------------

5 (відмінно)	Завдання самостійної роботи виконані правильно, не менше ніж на 90 %. Сформульовано чітку власну позицію з елементами критичного або аналітичного судження. Позиція автора логічно обґрунтована, відповідь витримана в межах обсягу, оформлена відповідно до встановлених вимог, без змістових помилок.
4 (добре)	Відсоток правильно виконаних завдань самостійної роботи становить 75–89 %. Власна позиція сформульована й переважно обґрунтована, допускаються незначні неточності або недостатньо розгорнута аргументація, які не впливають на загальний результат. Обсяг витримано.
3 (задовільно)	Відсоток правильно виконаних завдань самостійної роботи становить 60–74 %. Власна позиція має описовий, а не аналітичний характер: викладено загальновідомі положення без власної оцінки або із мінімально аргументованою позицією; є суттєві неточності; обсяг істотно перевищено або надто стислий, щоб розкрити думку.
Робота потребує доопрацювання (не зараховується)	Відсоток правильно виконаних завдань самостійної роботи становить менше 60 %. Власна позиція відсутня або не відповідає темі, наведено лише переказ або компіляцію чужих тез без аналізу, наявні змістові помилки. Вимоги до обсягу недотримано.

5.1. Практикум

Тема 2. Нормотворчий процес. Особливості підготовки нормативно-правових актів.

Реферати (доповіді):

1. Нормотворчість як форма юридичної діяльності.
2. Види нормотворчості за формами участі в ній держави.
3. Участь громадянського суспільства у правотворчій діяльності.
4. Особливості нормотворення в системі публічної влади в сучасних умовах.
5. Функції правотворчості органів публічної влади.
6. Стадії нормотворчого процесу органів публічної влади (на вибір).
7. Проблеми підготовки проекту відомчого нормативно-правового акту.
8. Етапи нормотворчого процесу в МВС України.

Тестові завдання

1. Поняття «нормотворчість» і «правотворчість» — це:

- А. тотожні поняття;
- Б. поняття «правотворчість» є більш широким, ніж «нормотворчість»;
- В. поняття «нормотворчість» є більш широким, ніж «правотворчість»;
- Г. самостійні і не пов'язані між собою поняття.

2. Поняття «нормотворчість» і «нормоутворення» — це:

- А. тотожні поняття;
- Б. поняття «нормотворчість» є більш широким, ніж «нормоутворення»;
- В. поняття «нормоутворення» є більш широким, ніж «нормотворчість»;
- Г. самостійні і не пов'язані між собою поняття.

3. Суб'єктами нормотворчої діяльності є:

А. державні органи влади і посадові особи; органи місцевого самоврядування; громадські організації; підприємства, установи та організації;

Б. громадяни України; державні органи влади і посадові особи; органи місцевого самоврядування;

В. громадяни України; державні органи влади і посадові особи; органи місцевого самоврядування; громадські організації; підприємства, установи та організації;

Г. державні органи влади і посадові особи; органи місцевого самоврядування.

4. Нормотворчість – це:

А. особлива діяльність держави в особі спеціально уповноважених на це владних суб'єктів, спрямована на нормативне закріплення суспільних потреб та інтересів і забезпечення належних умов для реалізації прав і свобод громадян та їх ефективного захисту;

Б. особлива діяльність громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування, спрямована на нормативне закріплення суспільних потреб та інтересів і забезпечення належних умов для реалізації прав і свобод громадян та їх ефективного захисту;

В. особлива діяльність держави в особі спеціально уповноважених на це владних суб'єктів, спрямована на нормативне закріплення державних потреб та інтересів;

Г. особлива діяльність громадянського суспільства, а також держави в особі спеціально уповноважених на це владних суб'єктів, спрямована на нормативне закріплення державних потреб та інтересів.

5. Підготовка проєкту нормативно-правового акта – це:

а) цілеспрямована діяльність, що складається із взаємопов'язаних послідовних дій, результатом яких має стати закон

б) діяльність суб'єктів права, результатом якої є видання нормативно-правового акту

в) цілеспрямована та поступова діяльність, що складається із взаємозумовлених та взаємопов'язаних послідовних дій, результатом яких має стати акт, спрямований на задоволення потреб суспільства і держави

г) цілеспрямована та поступова діяльність суб'єктів правотворчості, що полягає у їх діяльності з видання нормативно-правового акту

6. Проєкт нормативно-правового акта повинен:

а) не повторювати норм права, які містяться в інших нормативно-правових актах

б) бути внутрішньо узгодженим, мати логічно побудовану структуру

в) бути ясным, чітким, зрозумілим, стислим, компактним та послідовним

г) всі відповіді вірні

7. Під відомчою нормотворчістю слід розуміти:

а) діяльність уповноважених керівників центральних органів виконавчої влади, які у межах своєї компетенції створюють законодавчі акти шляхом створення, зміни, доповнення, скасування правових норм, спрямованих на регулювання тих суспільних відносин, які входять до сфери їх управління

б) діяльність уповноважених керівників центральних органів виконавчої влади, які у межах своєї компетенції створюють відомчі підзаконні акти шляхом створення, зміни, доповнення, скасування правових норм, спрямованих на регулювання тих суспільних відносин, які входять до сфери їх управління

с) діяльність суб'єктів правотворчості, які створюють правозастосовні акти, спрямовані на регулювання тих суспільних відносин

д) діяльність центральних органів виконавчої влади, яка полягає у створенні, зміні, скасуванні правових норм, спрямованих на регулювання тих суспільних відносин

8. Вкажіть основні стадії нормотворчого процесу:

а) прийняття рішення про підготовку проекту нормативно-правового акта; прийняття нормативно-правового акта; промульгація нормативно-правового акта; офіційне оприлюднення нормативно-правового акта

б) планування нормотворчої діяльності; внесення проекту нормативно-правового акта суб'єкту нормотворення; набрання чинності нормативно-правового акта

с) нормотворча ініціатива; нормопроєктування; попередній та офіційний розгляд проекту нормативно-правового акту; прийняття, підписання та офіційне оприлюднення НПА

д) нормотворча ініціатива; нормопроєктування; промульгація нормативно-правового акта; офіційне оприлюднення нормативно-правового акта

9. За підставами для проведення правова експертиза може бути:

а) первинною, повторною, додатковою і контрольною

б) одноособовою або груповою

с) повторною або додатковою

д) первинною або вторинною

10. Порядок проведення правової експертизи проекту нормативно-правового акта включає такі стадії:

а) концептуальна оцінка; системно-юридична оцінка; юридико-технічна оцінка; експертний висновок

б) визначення типових характеристик нормативно-правового акта; визначення ступеня відповідності проекту нормативно-правового акта в цілому та окремих його елементів вимогам юридичної техніки; формулювання загального висновку

с) концептуальна оцінка; визначення ступеня відповідності проекту нормативно-правового акта в цілому та окремих його елементів вимогам юридичної техніки; юридико-технічна оцінка

d) юридико-технічна оцінка; експертний висновок

11. Проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України готується:

- a) у разі затвердження, прийняття або приєднання до міжнародних договорів
- b) з оперативних, організаційно-розпорядчих або інших питань
- c) з питань визнання такими, що втратили чинність, постанов Кабінету Міністрів України, або їх скасування
- d) з питань затвердження положення або іншого нормативно-правового акта

12. На якій стадії нормотворчого процесу готуються супровідні документи до проєкту відомчого нормативно-правового акту

- a) обговорення проєкту у правотворчому органі
- b) прийняття чи затвердження проєкту нормативно-правового акту
- c) внесення проєкту акту до правотворчого органу
- d) правильна відповідь відсутня

Завдання для самостійної роботи:

1. Здійсніть співвідношення правотворчості, законотворчості, нормотворчості.
2. Здійсніть видову характеристику правових актів органів публічної влади.
3. Назвіть функції нормотворчості органів публічної влади.
4. Розкрийте особливості передпроєктної стадії нормотворчого процесу.
5. Охарактеризуйте сутність нормопроектування як стадії нормотворчого процесу.
6. Назвіть основні завдання юридичного нормопроектування.
7. Вкажіть суб'єктів юридичного проектування.
8. Назвіть завдання правової експертизи проєкту нормативно-правового акта.
9. Вкажіть стадії проведення правової експертизи проєкту нормативно-правового акта.
10. Розкрийте особливості нормопроектування у процесі законотворчої діяльності.
11. Розкрийте особливості нормопроектування у процесі діяльності Кабінету Міністрів України.
12. Розкрийте особливості нормопроектування у процесі відомчої нормотворчої діяльності.

Практичні завдання:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми: «Спільне і відмінне між поняттями правотворчість та нормотворчість»:

поняття	спільне	поняття
<i>правотворчість</i>		<i>нормотворчість</i>
	відмінне	

2. Заповніть таблицю (вказіть різновиди нормотворчості за певними критеріями):

<i>Критерії</i>	<i>Різновиди</i>
1) за суб'єктами нормотворчості диференціюється на	а) б)
2) залежно від форм створюваного права	
3) за формами участі в нормотворчості держави	
4) за формою	
5) за юридичною силою актів	

3. Заповніть таблицю (вказіть загальні та спеціальні принципи нормотворчості):

<i>Загальні</i>	<i>Спеціальні</i>

4. Заповніть таблицю (вказіть суб'єктів нормопроєктувальної діяльності за основними групами):

основні групи державних суб'єктів нормопроєктувальної діяльності:	суб'єкти
суб'єкти нормопроєктування в межах законотворчої діяльності	
суб'єкти нормопроєктування в межах підготовки актів Президента України	
суб'єкти нормопроєктування в межах підготовки актів Кабінету Міністрів України	
суб'єкти нормопроєктування в межах підготовки актів центральних та місцевих органів виконавчої влади	

5. На підставі аналізу Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» визначте стадії законотворчого процесу.

6. Заповніть таблицю (вказіть спільні та відмінні риси процесу відомчої нормотворчості та законотворчості):

відомча нормотворчість	законотворчість
<i>Спільне</i>	
<i>Відмінне</i>	

Тема 3. Нормопроектувальна техніка.

Реферати:

1. Юридична техніка творення та тлумачення нормативно-правових договорів.
2. Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки.
3. Колізії в сфері нормотворення.
4. Термінологічні колізії в нормотворчій діяльності
5. Юридична техніка нормотворчої діяльності Міністерства внутрішніх справ України.
6. Сучасні концепції оціночних понять у праві.
7. Юридична конструкція в комплексі елементів нормотворчої техніки.

Тестові завдання

1. Система мовних та логічних прийомів, методів, засобів та юридичних процедур діяльності державного апарата спрямованої на вироблення нормативно-правових актів – це:

- a) законодавча техніка
- b) техніка підзаконної нормотворчості
- c) нормопроектувальна техніка
- d) техніка правозастосування

2. Під терміном розуміють:

- a) відображення явища об'єктивної дійсності у свідомості людей
- b) коротке визначення якого-небудь поняття, що відображає істотні ознаки предмета або явища
- c) слово (або словосполучення), що представляє поняття у відповідній знаковій формі, є його носієм, зовнішнім символом.
- d) не має вірної відповіді

3. Прийом нормопроєктуальної техніки, який полягає в тому, що в тексті правового положення міститься вказівка на те, що звертатися за якимось елементом юридичної норми слід до відповідної структурної частини (пункту, статті, глави, розділу) даного або іншого нормативно-правового акту (актів) – це:

- a) посилення
- b) відсилання
- c) відтворення (повторення)
- d) уточнення

4. Під дефініцією розуміють:

- a) відображення явища об'єктивної дійсності у свідомості людей
- b) коротке визначення якого-небудь поняття, що відображає істотні ознаки предмета або явища
- c) слово (або словосполучення), що представляє поняття у відповідній знаковій формі, є його носієм, зовнішнім символом
- d) не має вірної відповіді

5. При конкуренції іноземного терміну з терміном українського походження перевага надається:

- a) іноземному терміну
- b) терміну українського походження або такому іноземному терміну, що фактично набув стійкого україномовного звучання
- c) терміну за вибором нормопроєктувальника
- d) створюється новий термін

6. Які терміни відповідно до вимог нормопроєктуальної техніки не слід супроводжувати визначеннями (дефініціями) у текстах нормативно-правових актів?

- a) загальноновживані терміни
- b) загальноновживані терміни, що мають у нормативно-правовому акті особливе, більш точне, спеціальне значення
- c) професійні терміни
- d) юридичні терміни

7. Прийом нормопроєктуальної техніки суть якого полягає в тому, що будь-яка юридична норма завжди має повну структуру (гіпотезу, диспозицію, санкцію) та викладається в текстах нормативно-правових актів у формі правових положень – це:

- a) юридична конструкція
- b) нормативна побудова
- c) галузева типізація
- d) не має вірної відповіді

8. Прийом нормопроєктувальної техніки, який забезпечує побудову типових моделей (схем) правовідносин, які відображають їх структурну будову та взаємозв'язок, відбивають особливості різних правовідносин – це:

- a) юридична конструкція
- b) нормативна побудова
- c) галузева типізація
- d) не має вірної відповіді

9. Прийом нормопроєктувальної техніки, який полягає у визначенні поняття через інше поняття, що є найближчим його родом, з вказівкою на видову відмінність – це:

- a) прийом визначення понять через рід і видову відмінність
- b) прийом визначення понять через перерахування
- c) прийом класифікації понять
- d) прийом “підміни понять”

10. Яке з названих понять є оціночним поняттям?

- a) особлива жорстокість
- b) аукціон
- c) крадіжка
- d) лізингова діяльність

11. Прийом відтворення (повторення) правових положень використовується в текстах нормативно-правових актів для того, щоб:

- a) нормативно-правовий акт був більш ясним
- b) нормативно-правовий акт був більш точним
- c) забезпечити логічний зв'язок положень різних актів
- d) не має вірної відповіді

12. Прийом нормопроєктувальної техніки, який передбачає однозначність, загальновизначеність, стабільність і доступність термінології нормативно-правових актів, має назву:

- a) упорядкування термінології
- b) адаптація термінології
- c) гармонізація термінології
- d) уніфікація термінології

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте поняття та ознаки юридичної техніки.
2. Визначте роль і значення термінології в нормопроєктуванні.
3. Розкрийте структуру проекту нормативно-правового акту.
4. Вкажіть основні вимоги до змісту підзаконного нормативно-правового акту.
5. Розкрийте сутність оціночних понять та юридичних конструкцій.
6. Назвіть причини виникнення правових помилок.

7. Вкажіть види правотворчих помилок.
8. Назвіть види колізій у нормативно-правових актах.
9. Вкажіть способи подолання колізій у нормативно-правових актах органів публічного управління.
10. Розкрийте способи усунення прогалин у нормативно-правових актах органів публічного управління.

Практичні завдання:

1. Використовуючи інформаційно-пошукову систему "Законодавство України" підберіть з чинного законодавства приклади використання в текстах нормативно-правових актів різних видів термінів. Результат викладіть у конспекті за такою схемою.

1.	Загальновживані терміни	
2.	Загальновживані терміни, що мають у нормативно-правовому акті особливе, більш точне, спеціальне значення	
3.	Професійні терміни	
4.	Юридичні терміни	
5.	Архаїзми	
6.	Історизми	
7.	Жаргонізми (арго)	
8.	Іноземні слова (словосполучення)	
9.	Правові аббревіатури	
10.	Правові символи	
11.	Оціночні поняття	

2. Використовуючи інформаційно-пошукову систему "Законодавство України" підберіть з чинного законодавства приклади використання в текстах нормативно-правових актів різних видів правових положень (правових формул, що виражають закінчену думку). Результати викладіть у конспекті за такою схемою:

1.	Види правових положень залежно від цільового призначення:	
	положення-начала	
	положення-принципи	
	положення-дефініції	
	положення-доручення	
	колізійні положення	
2.	Види правових положень залежно від ступеня узагальнення правового матеріалу:	
	загальні положення	
	спеціальні положення	
	виключні положення	
3.	Види правових положень залежно від методу правового регулювання:	
	імперативні положення	
	диспозитивні положення	
4.	Види правових положень залежно від характеру впливу на особу:	
	заохочувальні положення	
	рекомендаційні положення	
5.	Види правових положень залежно від функціональної спрямованості:	

	регулятивні положення:	дозволяючі (уповноважувальні) положення
		зобов'язувальні положення
		заборонювальні положення
	охоронні положення	

3. Відомий німецький юрист Рудольф фон Ієринг зазначав: “Технічна недосконалість права не є лише частковою недосконалістю, не є нехтуванням окремою стороною права. Технічна недосконалість права являє собою недосконалість усього права, недолік, що гальмує право і шкодить йому у всіх його цілях і завданнях”.

Прокоментуйте наведене вище висловлювання Р. Ієринга. Відповідь обґрунтуйте.

4. Підготовка мультимедійних презентацій по питаннях даної теми.

Тема 4. Правозастосовна діяльність органів публічної влади.

Реферати:

1. Реалізація норм права як важлива стадія правового регулювання суспільних відносин.

2. Суб'єкти правозастосування: теоретико-правова характеристика.

3. Теоретичний аналіз підстав застосування норм права (на прикладах окремих галузей вітчизняного права).

4. Органи місцевого самоврядування як уповноважені суб'єкти правозастосування.

5. Особливості застосування норм права в діяльності органів публічного управління.

6. Юридична кваліфікація як стадія застосування норм права.

Тестові завдання

Що слід розуміти під реалізацією норм права:

а) діяльність органів судової влади щодо тлумачення норм права, яка відображається у вигляді загальнообов'язкового, передбаченого законом державно-владного веління

б) втілення приписів юридичних норм в життя шляхом прийняття правозастосовного акта, який не обмежується часом, простором і колом осіб;

с) реальне, практичне втілення в життя норм права у правомірній поведінці суб'єктів права

д) особливу форму застосування норм права

Які форми реалізації норм права виокремлюють залежно від зовнішнього прояву:

а) офіційна та неофіційна

б) безпосередня і делегована

с) юридична та соціальна

д) активна і пасивна

Якими методами забезпечується реалізація норм права:

- a) переконання, заохочення, примус
- b) пізнання, виховання, попередження
- c) гносеологічний, аксіологічний, профілактичний
- d) прогностичний, профілактичний, гносеологічним

Під застосування норм права необхідно розуміти:

- a) правову діяльність громадян, що реалізується за допомогою дотримання та використання норм права в конкретній життєвій ситуації і завершується отриманням відповідного правозастосовного акта
- b) управлінську діяльність органів державної влади та уповноважених державою суб'єктів з внесення індивідуально-конкретних приписів, якими одним учасниками правовідносин надаються права, а на інших – покладаються обов'язки
- c) діяльність фізичних та юридичних осіб, які використовують норми права у встановленій державою процесуальній формі, дотримуючись положень законодавства і виконуючи покладені на них обов'язки
- d) юридичну діяльність компетентних громадян з дотримання та використання норм права, що має чітко встановлену державою процесуальну форму, завершується винесенням індивідуально-правового припису і гарантується застосуванням владним примусом

Які види застосування норм права виокремлюють:

- a) правовий і соціальний
- b) процесуальний та інформаційний
- c) юридичний і звичайний
- d) позитивне та юрисдикційне

До функцій застосування норм права належать:

- a) інтегративна, когнітивна та прогностична
- b) правовстановлююча, правовідновлююча та правозахисна
- c) правовстановлююча та правоохоронна
- d) правозабезпечувальна та індивідуального правового регулювання

Механізмом правозастосування є:

- a) сукупність взаємообумовлених і взаємопов'язаних правових засобів, які використовуються державними органами, їх посадовими особами з метою забезпечення законного, обґрунтованого та справедливого у відповідності до волі законодавця застосування права
- b) динамічно організоване утворення в середині правової системи, яке складається з декількох одиниць, що спрямовую свою роботу на отримання соціально корисного результату, збагачення правового змісту і досягнення поставленої мети
- c) організоване на постійній основі юридичне явище, яке містить у собі всі компоненти правової системи, працює над їх постійним функціонуванням і

організовує безперервний зв'язок із правом

d) встановлений на відповідних засадах процес реалізації норм права, який має стрімкий динамічний характер і функціонує за встановленими нормативними приписами

Основними структурними елементами механізму правозастосування є:

- a) суб'єкт правозастосування, об'єкт, правозастосовна процедура, підстава застосування норм права, результат правозастосовної діяльності
- b) владний суб'єкт, об'єкт, метод і спосіб правового регулювання
- c) спеціальний суб'єкт, об'єкт і метод правового регулювання
- d) владний суб'єкт, об'єкт, метод і спосіб правового регулювання, стадії застосування права, результат правозастосовної діяльності (правозастосовний акт)

Які суб'єкти уповноважені застосовувати норми права:

- a) всі громадяни, особи без громадянства, біпатриди
- b) виключно громадяни, які мешкають на території відповідної держави
- c) уповноважені органи державної влади та уповноважені ними суб'єкти, зокрема органи місцевого самоврядування, державні і приватні нотаріуси, комісії з трудових спорів
- d) усі відповіді правильні

Формами застосування норм права є:

- a) правозахисна, правовідновлююча
- b) оперативно-виконавча, правоохоронна, правозахисна
- c) правоохоронна, правозахисна
- d) правоохоронна, правозахисна, оперативно-виконавча

Реалізація норм права пов'язана з:

- a) компетентною діяльністю державних органів з питань з'ясування та роз'яснення норм права
- b) визначенням абстрактних приписів норми права до конкретної особи чи декількох осіб стосовно їх поведінки у окремо взятій життєвій ситуації
- c) прийняттям загального та обов'язкового для всіх без виключення суб'єктів права правозастосовного акта
- d) відкриттям провадженням та винесенням уповноваженим державно-владним органом офіційного рішення по конкретній справі

Серед ознак реалізації норм права можна виокремити:

- a) постійність, владний характер, законність, відкритість, прозорість
- b) тимчасовість, послідовність дій, демократичність, законність, чітко визначена процедура дій
- c) процедурний характер дій, правомірність дій, забезпеченість державою
- d) соціальна корисність дій, вольовий характер дій

е) державно-владний характер, правомірність дій, забезпеченість державою, законність, гласність

У залежності від суб'єктів, що реалізують право, які форми реалізації норм права виокремлюють:

- а) групові, суспільні, колективні, професійні
- б) професійні та колективні
- в) суспільні, групові, масові
- г) індивідуальна та колективна

Формами реалізації норм права є:

- а) виконання, заохочення, переконання, застосування
- б) дотримання, виконання, використання, застосування
- в) виконання, використання, застосування, переконання
- г) заохочення, застосування, використання, виконання, дотримання

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте особливості правозастосовної діяльності органів публічної влади як форми реалізації права.
2. Сформулюйте поняття застосування норм права в діяльності органів публічної влади.
3. Вкажіть підстави застосування норм права в діяльності органів публічної влади.
4. Визначте форми застосування норм права в діяльності органів публічної влади.
5. Визначте стадії правозастосовної діяльності органів публічної влади.

Практичні завдання:

1. Доповніть твердження:

Реалізація норм права пов'язана з ...суб'єктів.

До ознак реалізації норм права належить: забезпеченість державою, ... дій, ... дій, вольовий характер дій, ... характер дій.

Правозастосування – це ... діяльність, яка відбувається ... і регламентується процедурними нормами, які встановлюють повний ...і забезпечують її ...

До основних структурних елементів механізму застосування норм права належать: суб'єкт ..., об'єкт, ..., підстави ..., результат ...

Серед форм застосування норм права виокремлюють: ... форму застосування, ...форму застосування, ... форму застосування.

1. Розподіліть зазначене нижче на стадії правозастосування та офіційного тлумачення норм права: «Правороз'яснювальна ініціатива суб'єктів суспільних відносин; збір даних про особу, щодо якої застосовується норма права; узагальнення практики і перевірка необхідності роз'яснення норм права; юридична оцінка зібраних доказів; розробка та обговорення тексту (проекту) роз'яснення норми права; вибір норми матеріального права; прийняття або

затвердження проекту роз'яснення норми права».

2. *На якій стадії правозастосування доцільно здійснювати такі дії? А) «Перевірка справжності та юридичної дії норми, яка полягає у з'ясуванні юридичної сили норми права, її обов'язковості. При цьому встановлюється автентичність правової норми, тобто відповідність тексту оригінала (офіційні видання); правомірність НПА; з'ясовується питання дії норми у часі, у просторі та за колом осіб.*

Б) «Підготовка і обговорення варіантів рішення, перевірка остаточної юридичної кваліфікації фактичного складу, викладення матеріалів у певній послідовності, закріплення вибраного варіанту рішення.

3. *Визначте, у яких частинах правозастосовного акту зазначається наведена нижче інформація: «Назва документа та найменування суб'єкта (органу), що його прийняв, предмет справи, термін прийняття; виклад суті справи; аналіз доказів, їх оцінка, юридична класифікація та її обґрунтування; висновки правозастосувального суб'єкта (органу) щодо справи, яка вирішується».*

4. Проаналізуйте запропоновані ситуації. За змістом і значенням у механізмі реалізації права визначте, до якого виду правозастосовних актів їх слід віднести: прийняття органами внутрішніх справ рішення щодо дозволу на придбання особою мисливської зброї; внесення особи в списки виборців; дозвіл на торгівлю; постановлення особи на реєстраційний облік за місцем проживання.

5. *Відміна незаконного правозастосовного акта; примусове зобов'язання суб'єкта правозастосування якісно та відповідно до законодавства виконати покладений на нього обов'язок; застосування санкцій до суб'єкта правозастосовної діяльності, який скоїв помилку – це: Види юридичної відповідальності. Види неправомірної поведінки. Способи подолання правозастосовних помилок. Виберіть правильний варіант відповіді.*

6. *Які принципи правозастосовної діяльності відображені у наведеному тексті? «Прийняття правозастосовного рішення на основі знань про об'єктивно істинні юридичні факти, які передбачені гіпотезою норми права, з обранням норми права, яка найефективнішим та найоптимальнішим способом дасть можливість досягти мети правового регулювання у межах повноважень органу правозастосування, за процедурою, встановленою законом, та у передбаченій законом формі».*

Тема 5. Тлумачення норм права як стадія правозастосовної діяльності.

Реферати:

1. Юридична герменевтика як наука і мистецтво тлумачення.
2. Процес тлумачення норм права і його елементи.
3. Механізм з'ясування змісту правової норми.
4. Роль доктринального тлумачення норм права.
5. Неофіційне тлумачення норм права.
6. Правозастосовне тлумачення норм права.
7. Цільовий (телеологічний) спосіб тлумачення норм права.

8. Юридична техніка правоінтерпретаційних актів.

Тестові завдання

1. Розумовий (інтелектуальний) процес і вид юридичної діяльності, спрямований на з'ясування і роз'яснення змісту норм права та положень інших правових документів з метою правильної їх реалізації:

- a) систематизація
- b) інкорпорація
- c) консолідація
- d) тлумачення

2. За способом юридичного тлумачення виокремлюють такі його види:

- a) буквальне
- b) філологічне
- c) розширювальне
- d) обмежувальне

3. Залежно від співвідношення між текстуальним вираженням правової норми та її дійсним змістом (за обсягом) тлумачення поділяється на такі види:

- a) телеологічне
- b) філологічне
- c) системне
- d) обмежувальне

4. За суб'єктами тлумачення та його юридичними наслідками розрізняють такі види тлумачення:

- a) телеологічне
- b) філологічне
- c) системне
- d) офіційне

5. Офіційне тлумачення поділяється на:

- a) філологічне і системне
- b) нормативне і казуальне
- c) обмежувальне і розширювальне
- d) історико-політичне і цільове

6. Вид тлумачення, коли зміст норми, що тлумачиться, повністю збігається з її текстуальним вираженням:

- a) філологічне
- b) буквальне
- c) обмежувальне
- d) історико-політичне

7. Тлумачення змісту норм права, що здійснюється (чи може здійснюватися) практично всіма людьми, які не мають ні спеціальної юридичної освіти, ні досвіду юридичної діяльності. Значення такого тлумачення здебільшого обмежується потребами реалізації тих чи інших правових норм самим суб'єктом тлумачення:

- a) доктринальне
- b) легальне
- c) буквальне
- d) буденне

8. Функція тлумачення норм права яка спрямована на з'ясування і усвідомлення змісту правової норми, що тлумачиться, самим суб'єктом тлумачення:

- a) гуманізаційна
- b) з'ясувально-пояснювальна
- c) трансформуюча
- d) компенсаційна

9. Чинники, що зумовлюють необхідність тлумачення норм права:

- a) наявність колізій між правовими нормами
- b) прогалини в правовому регулюванні
- c) технічна недосконалість формулювання правових норм
- d) всі відповіді вірні

10. Вид тлумачення, яке здійснюється уповноваженими на те державою органами і результати якого мають обов'язковий характер:

- a) телеологічне
- b) філологічне
- c) системне
- d) офіційне

Завдання для самостійної роботи:

1. Вкажіть поняття та ознаки тлумачення норм права.
2. Охарактеризуйте цілі тлумачення норм права.
3. Визначте фактори, що зумовлюють необхідність тлумачення.
4. Розкрийте об'єкт та предмет тлумачення норм права.
5. Вкажіть та розкрийте особливості стадій тлумачення.
6. Здійсніть співвідношення дійсного змісту норм права з її текстуальним виразом.

7. Розкрийте сутність акту тлумачення норм права.
8. Вкажіть види інтерпретаційних актів.
9. Розкрийте особливості структури акту тлумачення норм права.

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. «Спільне і відмінне між поняттями правозастосовний акт та акт тлумачення норм права».

Варіант 2. «Спільне і відмінне між поняттями нормативне та казуальне тлумачення норм права».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями авторське та делеговане тлумачення норм права».

2. Доповніть визначення:

Тлумачення норм права – це діяльність різних суб'єктів щодо ...

Офіційне тлумачення норм права – це роз'яснення змісту норм права, що здійснюється ...

Нормативне тлумачення норм права – це офіційне роз'яснення, що поширюється на ...

Казуальне тлумачення норм права – це офіційне роз'яснення норм права, обов'язкове лише для ...

Неофіційне тлумачення норм права – це роз'яснення змісту норм права, що дають особи, які ...

Компетентне тлумачення норм права – здійснюється особами, які ...

Буденне тлумачення норм права – здійснюється суб'єктами, які ...

Буквальне тлумачення норм права – має місце тоді, коли ...

Історичний спосіб тлумачення норм права – полягає у з'ясуванні змісту норм права на підставі ...

3. Знайдіть і виправте помилку:

2.1. Офіційне тлумачення здійснюється уповноваженими на те державою органами і результати якого не мають обов'язковий характер;

2.2. Залежно від співвідношення між текстуальним вираженням правової норми та її дійсним змістом (за обсягом) тлумачення поділяється на такі види:

1) буквальне (адекватне) тлумачення, коли зміст норми, що тлумачиться, повністю збігається з її текстуальним вираженням;

2) обмежувальне, коли зміст норми, що тлумачиться, ширший за її текстуальне вираження;

3), розширювальне, коли зміст норми, що тлумачиться, вузьчий від її текстуального вираження

4. Ст.29 Конституції України: «Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність». Який вид тлумачення норм права за обсягом потрібно використати?

5. Вирішить такі задачі:

Задача № 1.

Фотограф Б. Павлюк з ведмедем підійшов до зали очікування залізничного вокзалу. На вході він звернув увагу на інформаційну табличку «З собаками вхід заборонено», однак усе одно зайшов на територію зали очікування. При цьому він виходив з того, що ведмідь не є собакою, а тому з ним вхід не заборонено. Черговий по вокзалу О. Денисенко зробив фотографу зауваження та пояснив, що

у випадку заборони входу з собакою, вхід з ведмедем також заборонено.

Який вид тлумачення за обсягом був здійснений фотографом та черговим по вокзалу?

Задача № 2.

Громадянин В. Леоненко звернувся до поліції з повідомленням про те, що С. Морозюк умовляв його викрасти велосипед у сусідки останнього, але він відмовився. При цьому В. Леоненко вимагав визнати С. Морозюка підбурювачем відповідно до ч. 4 ст. 27 Кримінального кодексу України (Підбурювачем є особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення злочину).

Які способи тлумачення норм права має використати поліцейський у такому випадку?

Тема 6. Правозастосовні акти.

Реферати:

1. Місце та роль актів застосування права в системі правових актів.
2. Класифікація правозастосовних актів.
3. Функції правозастосовних актів.
4. Способи подолання прогалин у законодавстві України.
5. Юридична мова правозастосовних актів.

Тестові завдання

До видів правозастосовних актів не відносяться:

- А. усний, письмовий, конклюдентний
- В. конституційні, звичайні, надзвичайні
- С. вирок, наказ, постанова
- Д. протоколи, рішення, подання

Правозастосування – це:

- А. здійснювана в установлених законом формах державно-владна, організаційна діяльність компетентних органів держави, посадових осіб чи спеціально уповноважених на те громадських об'єднань з вирішення конкретних юридично-значимих ситуацій
- В. винесення на основі норм права рішень по конкретним актам
- С. діяльність суб'єктів права з використання своїх прав
- Д. процедурно-процесуальна діяльність державних органів, що мають владні повноваження

За юридичним наслідками правозастосовні акти бувають:

- А. письмові, усні
- В. одноособові, колегіальні
- С. правовстановлюючі, правоконстатуючі, правоприпиняючі
- Д. дозвільні, заборонні

З яких частин складається структура правозастосовного акта?

- A. встановлення фактичних обставин справи, прийняття рішення
- B. вступна, мотивувальна, резолютивна
- C. пояснювальна, мотивувальна, забороняюча
- D. вступна, описова, мотивувальна, резолютивна

Правозастосовний акт – це:

- A. будь-який нормативно-правовий акт, прийнятий компетентним державним органом
- B. правовий акт компетентного органу або посадової особи, прийнятий на основі юридичних фактів і норм права, який визначає права, обов'язки або міру юридичної відповідальності конкретних осіб
- C. документ, що приймається громадським об'єднанням на основі норм права
- D. нормативно-правовий акт, що регулює суспільні відносини

Урегульований процесуальними нормами порядок діяльності компетентних державних органів, що полягає в підготовці, ухваленні і документальному закріпленні юридичних рішень загального або індивідуального характеру, – це:

- A. правотворчий процес
- B. правозастосовний процес
- C. юридичний процес
- D. кримінальний процес

Зміст правозастосовних актів поділяють на:

- A. юридичний і фактичний
- B. конкретний і відносний
- C. статичний і динамічний
- D. описовий і мотивувальний

Види актів застосування права за предметом правового регулювання:

- A. письмові, усні, конклюдентні
- B. кримінально-правові, адміністративно-правові, цивільно-правові
- C. дозвільні, зобов'язуючі, забороняючі
- D. регулятивні, охоронні

Види актів застосування права за формою зовнішнього прояву:

- A. письмові, усні, конклюдентні
- B. кримінально-правові, адміністративно-правові, цивільно-правові
- C. дозвільні, зобов'язуючі, забороняючі
- D. регулятивні, охоронні

Завдання для самостійної роботи:

1. Вкажіть підходи до визначення поняття правозастосовного акта в юридичній науці.
2. Визначте ознаки
3. Вкажіть спільні та відмінні риси правозастосовних та нормативно-правових актів.
4. Розкрийте структуру правозастосовних актів.
5. Здійсніть класифікацію правозастосовних актів.
6. Вкажіть особливості правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві.
7. Розкрийте особливості юридичної техніки правозастосовних актів.

Практичні завдання:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. Спільне і відмінне між поняттями «правозастосовний акт» та «нормативно-правовий акт».

Варіант 2. Спільне та відмінне між поняттями «правозастосовний акт» і «акт тлумачення норм права».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями «аналогія закону» та «аналогія права».

2. Охарактеризуйте наведений нижче правозастосовний акт за відповідними критеріями класифікації: залежно від суб'єктів, які здійснюють застосування; залежно від юридичної форми; залежно від видів правових відносин; залежно від форми зовнішнього вираження:

Указ

Президента України

Про нагородження Г. Чапкіса орденом князя Ярослава Мудрого

За визначний особистий внесок у розвиток національної культури і хореографічного мистецтва, значні творчі здобутки, високу професійну майстерність **постановляю:**

Нагородити орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня ЧАПКІСА Григорія Миколайовича – хореографа, професора кафедри Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Президент України

м. Київ

24 лютого 2020 року

№ 56/2020

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

3. Вирішить задачу:

Робітник заводу С. Ковальчук звернувся до директора підприємства із заявою про надання йому матеріальної допомоги. Директор на цій заяві наклав резолюцію «Надати матеріальну допомогу».

Які частини правозастосовного акта зазначені в наведеному прикладі, назвіть їх кількість.

4. Доповніть твердження:

Види актів застосування норм права за ... : 1) регулятивні – офіційно підтверджують або визначають права та обов'язки сторін, викладені в диспозиції регулятивних норм (наприклад, свідоцтво про реєстрацію шлюбу); 2) охоронні – встановлюють міру юридичної відповідальності відповідно до санкції охоронних норм (наприклад, квитанція про сплату штрафу).

Види актів застосування норм права за ... : 1) кримінально-правові; 2) адміністративно-правові; 3) цивільно-правові та ін.

5. За наявності прогалини в закон законодавець пропонує суб'єкту правозастосування різну поведінку. Ознайомившись з п. 6 ст. 7 Кодексу адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р., ст. 8 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р., ч. 9 ст. 10 Цивільного процесуального кодексу України від 18 березня 2004 р., ст. 10 Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 р., ч. 4 ст. 3 Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р., *визначте та охарактеризуйте особливості подолання прогалин у різних галузях вітчизняного законодавства.*

Тема 7. Особливості застосування норм міжнародного права.

Реферати:

1. Актуальні проблеми імплементації Україною норм міжнародних договорів.

2. Поняття публічної адміністрації в праві (acquis) ЄС.

3. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

4. Проблеми реалізації норм міжнародних договорів в Україні.

5. Рецепція норм міжнародного права у внутрішньодержавне законодавство: світова та вітчизняна практика.

Тестові завдання

Форми реалізації норм міжнародного права:

- a) дотримання
- b) виконання
- c) використання
- d) всі відповіді вірні

Основні концепції співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права:

- a) концепція примату міжнародного права

- b) концепція примату внутрішньодержавного права
- c) дуалістична концепція
- d) всі відповіді вірні

Форма реалізації норм міжнародного права, яка полягає у тому, що суб'єкти не виходять за рамки, встановлені правом, утримуються від дій, які означали б його порушення:

- a) дотримання
- b) виконання
- c) використання
- d) застосування

Форма реалізації норм міжнародного права, яка виражається в активній діяльності суб'єктів стосовно здійснення норм, що зобов'язують до певних дій:

- a) дотримання
- b) виконання
- c) використання
- d) застосування

Форма реалізації норм міжнародного права, яка полягає в реалізації можливостей, які надаються нормами права учасникам суспільних відносин:

- a) дотримання
- b) виконання
- c) використання
- d) застосування

Форма реалізації норм міжнародного права, яка передбачає здійснювання в процедурно-процесуальному порядку владно-організуючої діяльності компетентних державних органів і посадових осіб, що полягає в індивідуалізації юридичних норм шляхом ухвалення акта застосування права:

- a) дотримання
- b) виконання
- c) використання
- d) застосування

Концепція співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права, яке передбачає, що внутрішньодержавне законодавство, конституції багатьох держав закріплюють пріоритетне значення міжнародного договору у впливі на внутрішньодержавні відносини:

- a) концепція примату міжнародного права
- b) концепція примату внутрішньодержавного права
- c) дуалістична концепція

d) не має вірної відповіді

Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу очолює:

- a) Міністр юстиції України
- b) Прем'єр-міністр України
- c) Голова Верховної Ради України
- d) Президент України

Орган, який здійснює експертизу законопроектів, які за предметом правового регулювання належать до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу називається:

- a) Комітет Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції
- b) Державний департамент з питань адаптації законодавства
- c) Координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу
- d) Міністерство юстиції України

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу – це:

- a) процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*
- b) поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу
- c) зближення існуючого і майбутнього законодавства України з законодавством Співтовариства (Європейське економічне співтовариство, Європейське співтовариство по атомній енергії та Європейське співтовариство по вугіллю та сталі)
- d) всі відповіді вірні

Для визначення належності законопроекту за предметом правового регулювання до сфер правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, до Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції надсилаються:

- a) всі законопроекти, предметом правового регулювання яких є конкуренція, захист інтелектуальної, промислової і комерційної власності.
- b) всі законопроекти, що зачіпають права, свободи й законні інтереси громадян.
- c) всі законопроекти, внесені до Верховної Ради України.
- d) не має вірної відповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. Сформулюйте поняття реалізації норм міжнародного права.
2. Визначте ознаки реалізації норм міжнародного права.
3. Вкажіть форми реалізації норм міжнародного права.

4. Розкрийте особливості застосування норм європейського права.
5. Визначте місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів, та загальноновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права.
6. Охарактеризуйте порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
7. Вкажіть проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Практичні завдання:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. Спільне і відмінне між поняттями «виконання норм міжнародного права» та «використання норм міжнародного права».

Варіант 2. Спільне та відмінне між поняттями «дотримання норм міжнародного права» і «застосування норм міжнародного права».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями «трансформація норм міжнародного права» та «рецепція норм міжнародного права».

Варіант 4. Спільне та відмінне між поняттями «міжнародний договір» і «міжнародний звичай».

Варіант 5. Спільне і відмінне між поняттями «міжнародний правопорядок» та «міжнародне право».

2. Доповніть твердження:

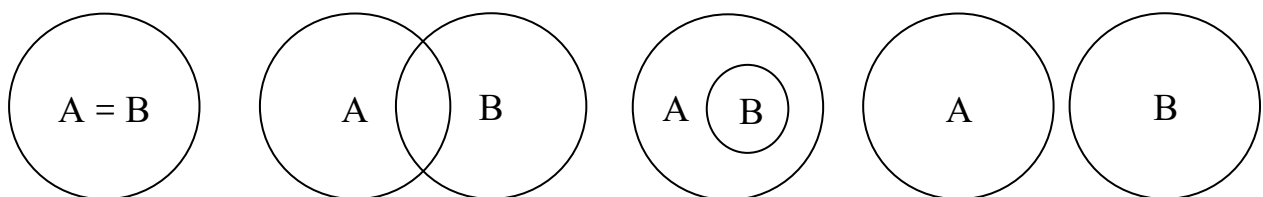
2.1. Трансформація – це сукупність форм і методів перетворень норм ... в норми внутрішньодержавного права шляхом видання спеціального державного нормативного акта, доопрацювання норм міжнародного права у відповідності із загальними принципами ...

2.2. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу – це...

2.3. Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є ...

2.4. Пріоритетними сферами адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є ...

3. Підберіть до кожного виду співвідношення понять відповідні терміни теми:

Тип № 1

Тип № 2

Тип № 3

Тип № 4

4. Визначте різновид співвідношення наведених нижче понять:

Поняття	Вид співвідношення (вказати номер із завдання 4)
Виконання норм міжнародного права та використання норм міжнародного права	
Дотримання норм міжнародного права та застосування норм міжнародного права	
Трансформація норм міжнародного права та імплементація норм міжнародного права	
Міжнародний правопорядок і міжнародне право	

5. На підставі опрацювання ст. ст. 8 – 9 Конституції України від 28 червня 1996 р., а також Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р., розкрийте проблемні аспекти імплементації норм міжнародного права у вітчизняне внутрішньодержавне право, а також складнощі правозастосовної практики з цього приводу.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Нормопроектувальна та правозастосовна діяльність в публічному управлінні» не передбачено.

7. Методи навчання

Словесні

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме за допомогою їх викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для роздумів, розв’язання проблемної ситуації.

Лекція (мультимедійна, дистанційна тощо) – одна з основних форм проведення навчальних занять, яка має на меті формування поняттєво-категоріального апарату навчальної дисципліни, висвітлення її ключових проблемних питань.

Наочні методи

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та демонстрації власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

Інтерактивні методи навчання

Мозковий штурм полягає у швидкому генеруванні максимальної кількості ідей щодо розв'язання певної проблеми без їх критики на початковому етапі.

Дискусія передбачає аргументований обмін думками щодо проблемного питання.

Метод «Прес» навчає коротко й аргументовано висловлювати власну позицію.

Метод «Займи позицію»: викладач формулює суперечливе твердження.

Метод кейсів – розгляд реальних або змодельованих практичних ситуацій, що вимагає від здобувачів вищої освіти застосування теорії на практиці та прийняття зважених рішень.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання та перелік орієнтовних завдань (питань) для підсумкового контролю

Методи контролю – усне та письмове опитування, перевірка виконаних завдань, тестовий контроль. Контроль успішності здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни поділяється на поточний і підсумковий контроль.

Для ефективної перевірки рівня засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи і форми контролю: 1) метод усного контролю; 2) метод письмового контролю; 3) метод *програмованого контролю*.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до програми, робочої програми, силабусу.

Поточний контроль здійснюється на занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. У процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувача щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень здобувачів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, що проводиться у формі заліку або екзамену (якщо дисципліна вивчається впродовж кількох академічних періодів, то підсумковий контроль може проводитися за частиною дисципліни, вивченої в даному академічному періоді). Мета підсумкового контролю – виявити рівень засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.

8.1. Залік

Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня знань, умінь та навичок (компетентностей) з освітнього компонента або його окремої завершеної частини виключно *на підставі результатів виконання аудиторної та самостійної роботи* в балах ЄКТС, що за національною шкалою оцінювання відповідає оцінці «зараховано» або «не зараховано».

Результати навчання з аудиторної роботи обчислюються за таким алгоритмом:

- шляхом множення середнього бала на коефіцієнт 16 з подальшим математичним заокругленням до цілого числа;

- середній бал розраховується як відношення суми всіх отриманих оцінок до загальної кількості показників, що включає: мінімальну кількість позитивних оцінок за національною шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно») (далі – позитивні оцінки); кількість «додаткових» позитивних оцінок з урахуванням коефіцієнта 0,7; кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та/або невідпрацьованих пропусків навчальних занять, при цьому:

- мінімальна кількість позитивних оцінок має становити не менше ніж 1/3 (33%) від загальної кількості семінарських, практичних та лабораторних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни, при цьому лекційні заняття до розрахунку зазначеного показника не включаються. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, мінімальна кількість позитивних оцінок має становити не менше ніж 1/3 (33 %) від загальної кількості індивідуальних занять, передбачених індивідуальним графіком. Якщо 1/3 (33 %) від кількості занять становить дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;

- за умови отримання здобувачем вищої освіти менше ніж 1/3 (33 %) позитивних оцінок, відсутні до цієї вимоги оцінки враховуються як «нуль» при обчисленні середнього бала;

- коефіцієнт 0,7 застосовується до кількості «додаткових» позитивних оцінок, що перевищують встановлений мінімум, з метою стимулювання здобувачів вищої освіти до покращення результатів аудиторної роботи протягом усього періоду вивчення освітнього компонента;

- невідпрацьовані «незадовільні» оцінки та/або невідпрацьовані пропуски навчальних занять враховуються як «нуль» під час розрахунку суми всіх отриманих оцінок;

- відпрацювання «незадовільних» оцінок та/або відпрацювання пропущених навчальних занять з тем освітніх компонентів, що стосуються заходів безпеки при застосуванні поліцейських заходів примусу, є обов'язковим.

Перелік тем освітніх компонентів, що стосуються заходів безпеки при застосуванні поліцейських заходів примусу, визначаються робочою програмою навчальної дисципліни. У разі якщо здобувач вищої освіти до початку підсумкового контролю у формі заліку (згідно з розкладом навчальних занять) не відпрацював «незадовільну» оцінку та/або пропущене заняття з теми щодо заходів безпеки при застосуванні поліцейських заходів примусу, підсумковий контроль вважається нескладеним.

Відпрацювання всіх інших «незадовільних» оцінок та/або пропущених навчальних занять не є обов'язковим.

Максимальний результат оцінювання аудиторної роботи здобувача вищої освіти становить 80 балів, а бали, що перевищують цей показник – не враховуються.

Формула розрахунку загального результату аудиторної роботи:

$$РАР = \frac{СОО}{МКПО + КДПО \times 0,7 + КННОНПЗ} \times 16$$

де:

РАР – результат аудиторної роботи;

СОО – сума отриманих оцінок;

МКПО – мінімальна кількість позитивних оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських, практичних, лабораторних занять, передбачених РПНД). При цьому, якщо МКПО становить дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;

КДПО – кількість «додаткових» позитивних оцінок, тобто оцінок, що перевищують МКПО;

КННОНПЗ – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та/або невідпрацьованих пропущених занять.

Загальна кількість балів за самостійну роботу визначається як сума балів, отриманих за її виконання, згідно з критеріями оцінювання, визначеними в розділі 5 робочої програми навчальної дисципліни.

Результат підсумкового контролю у формі заліку розраховується шляхом додавання балів за аудиторну роботу (до 80 балів) та самостійну роботу (до 20 балів), але не може бути більше 100 балів.

Підсумковий контроль вважається не складеним, якщо здобувач вищої освіти під час складання екзамену отримав підсумкову кількість балів менше 60.

Шкала оцінювання: національна та ESTC

Оцінка в балах	Залік	
	Оцінка ESTC	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
75–81	C	зараховано
64–74	D	зараховано
60–63	E	зараховано
0–59	F	не зараховано

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті здійснюється відповідно до затвердженого «Порядку визнання у Національній академії внутрішніх справ результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті».

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Заклад вищої освіти на підставі освітньо-професійної програми за кожною

спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу (п. 4 ст. 10 ЗУ «Про вищу освіту»).

Розподіл балів, з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти, відбувається між поточним контролем аудиторної роботи (максимум 80 балів), самостійною роботою (максимум 20 балів) та підсумковим контролем у формі екзамену (максимум 100 балів).

Здобувач вищої освіти може отримати додатково максимум 10 балів за досягнення, що відповідають предметній області освітнього компонента, до підсумкової кількості балів. При цьому загальна сума накопичувальних балів не повинна перевищувати 100.

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень здобувача вищої освіти

Результати творчої роботи курсанта (слухача, студента)	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття (тези доповіді) в інститутському (кафедральному) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт курсантів (слухачів, студентів) інституту, доповідь на інститутській науковій конференції та ін.	I рівень, інститутський – 4 бали
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 6 балів
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС, кілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту. Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 10 балів

Рейтинг компетентності здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни

Рейтинг компетентності здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни, включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (екзамен). Формування рейтингових компетентностей здобувачів вищої освіти у формі підсумкового контролю «залік» відбувається шляхом визначення суми балів аудиторної роботи та самостійної роботи (за наявності).

Формування рейтингових компетентностей здобувачів вищої освіти у формі підсумкового контролю «екзамен» відбувається шляхом визначення суми балів аудиторної роботи, самостійної роботи (за наявності) та екзамену поділеної на 2.

Здобувач вищої освіти може отримати додатково до 10 балів за досягнення, що відповідають предметній області освітнього компонента (приміром, наукова робота), до підсумкової кількості балів у порядку, визначеному ЗВО МВС. При цьому загальна сума накопичувальних балів не повинна перевищувати 100. Підсумкові бали з кожного освітнього компонента переводяться в національну ¹.

Рейтинг з навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні та семінарські заняття) і *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача вищої освіти з дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5. Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями.

Критерії оцінювання результатів аудиторної роботи

Оцінювання усного виступу, письмового завдання, тестування тощо	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно виконав не менше ніж 90 % тестових завдань.
4 (добре)	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно виконав від 75 до 89 % тестових завдань.
3 (задовільно)	У цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування й аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно виконав 60–74 % тестових завдань.
2 (незадовільно)	Частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань відповідної теми під час усних виступів і письмових

¹Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують.

	відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно виконав менше ніж 60 % тестових завдань.
--	--

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Рівень компетентності та критерії оцінювання	Кількість набраних балів
Високий (творчий): Здобувач вищої освіти систематично за поточним й за підсумковим контролю виявив глибокі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач та аналізувати достовірність одержаних результатів, допускаючи деякі неточності.	90-100
Достатній (конструктивно-варіативний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролю виявив міцні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, аргументовано дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи неточності і несуттєві помилки.	82-89
Достатній (конструктивний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролю виявив достатні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (неістотні) неточності, достатні вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.	75-81
Середній (репродуктивний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролю виявив посередні знання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав мало аргументовані відповіді на поставлені питання, які містять істотні неточності, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач.	64-74
Достатній (репродуктивний): Здобувач вищої освіти за поточним й підсумковим контролю виявив слабкі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав неточні або мало аргументовані відповіді на поставлені питання, з порушенням послідовності викладення, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, допускаючи суттєві помилки.	60-63

Низький (рецептивно-продуктивний): Здобувач вищої освіти виконав частину видів навчальної роботи, за поточним й підсумковим контролю виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач (здобувач вищої освіти має право на повторний підсумковий контроль).	0-59
---	------

Характеристика оцінювання рівня компетентності та навчальних досягнень здобувача вищої освіти, Шкала підсумкового оцінювання визначені Положенням про організацію освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ URL: <https://okop.navs.edu.ua/l%D1%96ve-menu/zagaln%D1%96-pitannya-organ%D1%96zac%D1%96jno-metodichnogo-zabezpechennya-osv%D1%96tnogo-proczesu.html>

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

- пакет програмних продуктів Microsoft Office, а саме: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint та ін.;
- мультимедійний проектор, комп'ютер /ноутбук/планшет, інтерактивні дошки.

Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle «Мудл»

10. Підсумкові питання для самоконтролю

1. Поняття та ознаки правотворчості.
2. Співвідношення категорій «правотворчість», «законотворчість» та «нормотворчість».
3. Поняття та зміст правотворчості органів публічної влади.
4. Поняття та ознаки нормотворчості.
5. Сутність та завдання нормотворчості.
6. Рівні нормотворчості.
7. Функції нормотворчості.
8. Класифікація нормотворчості.
9. Поняття та особливості нормотворчого процесу.
10. Стадії нормотворчого процесу.
11. Особливості проектної (нормопроектувальної) стадії нормотворчого процесу.
12. Розробка концепції проекту нормативно-правового акта.
13. Проведення попередньої експертизи проекту нормативно-правового акта як елемент проектної стадії нормотворчого процесу.
14. Попередній та офіційний розгляд проекту нормативно-правового акта.
15. Прийняття, підписання та офіційне оприлюднення нормативно-

15. Прийняття, підписання та офіційне оприлюднення нормативно-правового акта.
16. Нормопроектування як стадія нормотворчого процесу.
17. Мета та основні завдання юридичного нормопроектування.
18. Суб'єкт юридичного проектування.
19. Функції юридичного нормопроектування.
20. Принципи нормопроектування.
21. Особливості нормопроектування у процесі законотворчої діяльності.
22. Нормопроектування у процесі діяльності Кабінету Міністрів України.
23. Нормопроектування у процесі відомчої нормотворчої діяльності.
24. Нормотворчість в МВС України.
25. Поняття та ознаки юридичної техніки.
26. Поняття та елементи нормопроектувальної техніки.
27. Поняття та загальна характеристика засобів і правил нормопроектувальної техніки.
28. Роль і значення термінології в нормопроектуванні.
29. Правові терміни та оціночні поняття в юридичній техніці.
30. Юридичні конструкції.
31. Структура проекту нормативно-правового акту.
32. Елементи структури законопроекту (закону) та підзаконного нормативно-правового акту.
33. Основні вимоги до змісту підзаконного нормативно-правового акту.
34. Юридичні конструкції.
35. Загальні відомості про реалізацію норм права: поняття, форми реалізації та критерії їх розподілу.
36. Застосування норм права як особлива форма їх реалізації.
37. Особливості застосування окремих видів правових норм.
38. Функції застосування права.
39. Поняття процесу застосування норм права.
40. Стадії застосування норм права.
41. Юридичні засоби законного вирішення справ.
42. Принципи (вимоги) правильного застосування норм права.
43. Ефективність правозастосування та її критерії.
44. Умови забезпечення ефективності правозастосовної діяльності.
45. Поняття системи гарантій правильного застосування норм права.
46. Поняття, загальна характеристика та значення тлумачення норм права.
47. Причини, що викликають необхідність тлумачення норм права.
48. Тлумачення норм права як необхідна передумова і компонент їх правильного застосування.
49. Рівні (ступені) юридичного аналізу.
50. Процес тлумачення норм права і його елементи.
51. Стадії тлумачення.
52. Механізм з'ясування змісту правової норми.
53. Поняття способів тлумачення, їх види і основні риси.

54. Поєднання окремих способів тлумачення в процесі тлумачення правових норм.
55. Обсяг тлумачення, співвідношення дійсного змісту норм права з її текстуальним виразом.
56. Буквальний, розширювальний і обмежувальний способи тлумачення.
57. Види тлумачення норм права.
58. Правова природа актів застосування норм права, їх основні риси.
59. Поняття правозастосовних актів
60. Класифікація правозастосовних актів.
61. Способи індивідуалізації правових приписів в правозастосовному акті.
62. Роль правозастосовних органів у правовідносинах, що виникають на основі актів застосування права.
63. Вплив глобалізаційних процесів на внутрішньодержавну правозастосовну практику, форми та шляхи такого впливу.
64. Співвідношення актів застосування права з нормативно-правовими актами.
65. Порядок (процедура) видання правозастосовних актів.
66. Структура правозастосовних актів.
67. Потреби удосконалення нормотворчої діяльності органів публічної влади.
68. Заходи удосконалення нормотворчої діяльності органів публічної влади.
69. Застосування норм права у випадках прогалин у праві.
70. Поняття прогалин у праві, способи їх усунення і подолання.
71. Аналогія закону, аналогія права, субсидіарне застосування права.
72. Правила використання інституту аналогії.
73. Конкуренція норм права у сфері публічного управління.
74. Правозастосовні помилки: поняття та класифікація.
75. Причини правозастосовних помилок та умови, що сприяють їх виникненню.
76. Імплементційні механізми застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України.
77. Форми реалізації норм міжнародного права.
78. Особливості застосування норм європейського права.
79. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів та їх застосування українськими судами.
80. Місце у внутрішньому правопорядку України загальновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права і їх застосування українськими судами.

11. Рекомендовані джерела інформації:

Нормативні джерела:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.
2. Віденська конвенція про право договорів між державами та

- міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a04#Text
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: ООН. Міжнародний договір від 23 травня 1969р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
4. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24.10.1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569
5. Договір про Європейський Союз: Міжнародний документ від 07.02.1992 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. №30. Ст. 260.
7. Про внесення змін до Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2021. № 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2021-%D0%BF#Text>
8. Про внесення зміни до статті 15 Закону України "Про доступ до публічної інформації" щодо зменшення строку оприлюднення проектів нормативно-правових актів, рішень органів місцевого самоврядування: Закон України від 15.09.2020 № 890-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/890-20#Text>
9. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України: Наказ Державної судової адміністрації України від 20.08.2019 № 814. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text>
10. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/731-92-п>.
11. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF/conv#Text>
12. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів, доступу до нього та користування ним від 29.03.2024 № 359 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/359-2024-%D0%BF#Text>
13. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF/conv#Text>
14. Про затвердження форми висновку юридичної служби міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади та його територіальних органів, місцевих державних адміністрацій за результатами проведення юридичної експертизи проекту нормативно-правового акта : Наказ Міністерства юстиції

України від 06.07.2011 № 1805/5. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0826-11>.

15. Про здійснення експертизи проектів законів та проектів актів Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правових актів, на які поширюється вимога державної реєстрації, щодо відповідності положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини: Наказ Міністерства юстиції України від 20.08.2008 № 1219/7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1219323-08#Text>

16. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. ст.540.

17. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

18. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1861-17#n720>

19. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011

Основна:

20. Артеменко В. Проектування нормативно-правових актів : навч. посіб. Київ : Європа ХХІ, 2007. 256 с.

21. Ганич О. А. Правотворчість в державному управлінні [Текст] : навч. посіб. Держ. ВНЗ "Донец. нац. техн. ун-т". 2-ге вид., перероб. та допов. Донецьк : ЛАНДОН-ХХІ, 2014. 414 с.

22. Грищук О. В., Заболотна Н. Я. Юридична техніка творення та тлумачення нормативно-правових договорів: теоретико-правовий вимір [Текст]: монографія. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. і права, 2017. 213 с.

23. Загальна теорія права : підручник / [О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін.] ; за ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2020. 568 с.

24. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

25. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування : навч. посіб. Дніпро : Гельветика, 2018. 359 с.

26. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.

27. Міжнародне публічне право: основи теорії : навчально-методичний посібник / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с.

28. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / С.М. Перепьолкін, Д. О. Трескін, В. В. Філатов, Л. А. Філяніна ; за ред. С. М. Перепьолкіна. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2025. Т. 1.: Основи теорії. 250 с.

29. Міловська Н. В. Етапи розроблення проекту нормативно-правового

- акта. *Нове українське право*, Вип. 3, 2024. С. 24-31 URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/611/555>
30. Наливайко Л. Р., Ключкович В. Ю. Правозастосовна діяльність органів судової влади: теорія, методологія, практика: монографія. Дніпро: Хай-Тек Пресс, 2023. 180 с.
31. Нормотворча діяльність : навчальний посібник / кол. авторів ; за ред. В. В. Шишка. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 400 с.
32. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії : навч. посіб. [для здобувачів, наук.-пед. працівників закл. юрид. спрямування] / В.Д. Яремчук; М-во внутр. справ України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 339 с.
33. Попов К. Л. Правотворення та правозастосування. Комплекс навчально-методичного забезпечення [Електронний ресурс]: навчальний посібник для здобувачів ступеня магістра за освітньою програмою «Господарське та адміністративне право і процес» спеціальності 081 Право / К.Л. Попов ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові данні (1 файл: 155 Кбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 91 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/50129>
34. Попова О. В. Нормотворчий процес та правозастосування: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 168 с. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/handle/123456789/9355>
35. Правовий моніторинг як складова правотворчої та правозастосовної діяльності: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Н.В. Міловської. Київ: Алерта, 2023. 268 с.
36. Правозастосування : навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін. / За заг. ред. С.Д. Гусарєва. Київ : НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/enforcement/start.html>
37. Правотворча політика України : монографія / В. М. Тернавська. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 120 с.
38. Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання: збірник наукових праць / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 226 с.
39. Проблеми тлумачення правових норм : посібник / автор-упорядник О. М. Балинська. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 392 с.
40. Теорія держави та права : навч. посіб. / В. П. Власенко та ін. / За заг. ред. С.Д. Гусарєва. Київ : 7БЦ, 2022. 472 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/24534>
41. Шутак І. Д., Онищук І. О., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях : курс лекцій. Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2016. 232 с.

Додаткова література

42. Bogomaz, O. (2024). Analysis of current trends of the corporate social responsibility of business in Ukraine in the terms of global challenges. *Sustainable economic development*, 4(51), 396-402. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-55>
43. Атаманова Н. Проблемні питання застосування норм права. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 2. С. 164–169.
44. Балинська О. М. Використання властивостей права як певного типу мовлення та комунікації для ефективності правової аргументації. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2021. № 1 (37). Vol. 1. С. 156- 161
45. Берназюк Я. О. Темпоральний підхід до вирішення колізії між актами законодавства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. № 72. С. 43 - 52.
46. Берназюк Я.О. Поняття, причини виникнення та види колізій у законодавстві. *Право і суспільство*. 2022. № 5. С. 134 - 139.
47. Бобровник С. В. Правозастосовні акти: природа, сутність та місце в системі законодавства. *Правова держава*. Київ, 2019. Вип. 30. С. 35–43.
48. Возняк І. З. Стратегії адаптації техніки нормопроєктування в Україні до вимог (правил) Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2026. Том 1 № 94. С. 9-17. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.1.1>
49. Возняк І. З. Порівняльна характеристика техніки нормопроєктування України та ЄС: доповідь на науковому семінарі. Юридичний факультет ЛНУ ім. І. Франка. 26.02.2026 р. URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/02/Dopovid_Vozniak.pdf
50. Гудіма Т.С., Камишанський В.І. Принципи адаптивного нормопроєктування як основа регуляторної моделі III в ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2026. Том 2 № 93. С. 36-44. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.2.4>
51. Гуйван П. Д. Юридична визначеність правозастосування за європейськими принципами. *Часопис Київського університету права*. Київ, 2017. № 3. С. 276-281
52. Донченко О. І. Особливості правозастосування як форми реалізації норм права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. Одеса, 2014. № 11. С. 40–42.
53. Дудіков А. В. Практика Європейського суду з прав людини як засіб запобігання та усунення судової помилки у правозастосуванні. *Правова держава*. 2023. Вип. 34. С. 748-758
54. Єрофєєва М.М. До питання колізій у законодавстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 33 - 37.
55. Капцова Т.П. Прогалина в праві як передумова застосування юридичної аналогії. *Господарське право і процес*. 2021. № 3. С. 90–98.
56. Кістяник В. І. Вплив моделі правової аргументації Р. Дворкіна на судові рішення. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 21–24.
57. Коваль Н. Т. Засадничі принципи правозастосування у розбудові

- правової держави: методологічні основи концептуалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.
58. Козюбра М. Теорія юридичної аргументації та її особливості в конституційному судочинстві. *Вісник Конституційного Суду України*. Київ, 2016. № 6. С. 167–180.
59. Козюбра М. І. Моделі (типи) юридичної аргументації. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 3 – 8.
60. Козюбра М. І. Теорія юридичної аргументації: історія становлення, стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна : зб. наук. статей ; гол. ред. А. Мелешевич. Київ : Дух і літера, 2013. С. 559–582.
61. Копитова О. С. Судове правозастосування в механізмі правового регулювання: окремі теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 50–53
62. Копитова О. С. Теоретико-правові засади судового правозастосування: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2021, 524 с.
63. Кравченко М. Г. Застосування норм права: мета, стадії, система вимог до правозастосовчого акту. *Київський часопис права*, (1), 2023. С. 31-35. URL: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/248/235>
64. Кривицький Ю. В. Генезис теорії юридичної аргументації: від давньогрецької софістики до «аргументативного повороту». Національні правові системи в умовах глобалізації (пам'яті професора О.Г. Мурашина) : зб. матеріалів круг. столу (м. Київ, 21 берез. 2019 р.) / Редкол. : А. М. Завальний, Ю. В. Кривицький, Н. В. Лазнюк. Київ : НАВС, 2019. С. 74–79.
65. Кривицький Ю. В. Правила правозастосовної юридичної аргументації. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Консультат. місія Європейського Союзу. Харків, 2019. С. 107–109.
66. Кривицький Ю. В. Судова аргументація як вид юридичного дискурсу. Критичне мислення у вільному суспільстві: теоретико-методологічний, конституційно- та міжнародно-правовий потенціал : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17 квіт. 2019 р.). Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. С. 124–128.
67. Кривицький Ю. В. Юридична аргументація: доктринальне розуміння та методологічний потенціал. *Філософські та методологічні проблеми права*. Київ, 2019. № 2 (18). С. 36–45.
68. Лапка О.Я, Красницька А.В. Правотворчість як форма правової комунікації: теоретико-правовий аналіз. *Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права*. 2026. № 145. С. 187-194. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/04/lapka_krasnytska_145.pdf
69. Левенець Б. Моделі судового правозастосування Великобританії та США. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 170-175

70. Легких К.В. Прогалини у праві: позитивний підхід та концепція природного права. *Нове українське право*. 2025. Вип. 1. С. 42–46.
71. Матат Ю. І. Прогалини в законодавстві та засоби їх подолання в правозастосовній діяльності : монографія. Харків : Право, 2015. 175 с.
72. Молибога М. П. Тлумачення (інтерпретація) правових норм: наукове та практичне значення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2010. 20 с.
73. Назаренко О.А. Принципи правотворчої діяльності: теоретико-правова характеристика. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2026. Том 1. № 93. С. 135-143. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.1.20>
74. Новікова М. М. Принципи публічного управління у сфері правотворчої діяльності: поняття та зміст. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Публічне управління та адміністрування, (3), 2024. С. 51-55. <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.6>
75. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах : монографія. 2-ге вид., стер. Харків : Право, 2019. 226 с.
76. Правотворчість та правозастосування у демократичній державі: теорія і практика [Текст] : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. : тези наук. доп. (3 жовт. 2019 р.) / "Правотворчість та правозастосування у демократичній державі: теорія і практика", міжнародна юридична науково-практична конференція (2019 ; Київ). Київ : Редакція "ТПУ", 2019. 105 с.
77. Проблеми законодавчого регулювання порядку розробки та прийняття нормативно-правових актів: тези доп. та повідомл. сучасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2–3 листоп. 2017 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. Харків : Право, 2017. 344 с.
78. Циппеліус Р. Методика правозастосування / Упоряд. Б. Шлоер ; пер. з нім. Р. Корнута. Київ : Юстініан, 2016. 191 с.
79. Чепульченко Т.О., Невечера С.А. Прогалини в праві та способи їх подолання в українському законодавстві. *Держава і регіони*. Серія «Право». 2020. № 1 (67) Т.1. С. 34-35.
80. Щербина О. Ю. Специфіка витлумачення терміна «юридична аргументація» у логіко-юридичних студіях. Альманах. *Філософські проблеми гуманітарних наук*. Київ, 2016. № 25. С. 61–66.
81. Юридична аргументація. Логічні дослідження : монографія / О. М. Юркевич та ін. / За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2015. 336 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
5. Міністерство внутрішніх справ. URL: <https://mvs.gov.ua/>
6. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика

Британія. URL: <http://ials.sas.ac.uk/library/eservice/elibrary.htm>

7. Європейський Союз. URL: <https://europa.eu>.

8. Європейський суд з прав людини. URL: <https://www.echr.coe.int>.

9. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua>

10. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.library.ukma.edu.ua>

11. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

12. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://www.nplu.org>

13. Німецькі бібліотеки. URL: <http://www.ddb.de/>

14. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk.

15. Рада Європи. URL: <https://www.coe.int>.

16. Українська правнича фундація. URL: <http://www.ulf.com.ua/>

17. Українська асоціація міжнародного права. URL: <https://www.uail.com.ua>.

18. Центр європейського і порівняльного права. URL: <http://www.ecle.gov.ua/>

Розробники:

Доцент кафедри теорії,
історії та філософії права

Оксана ЛАПКА

Завідувач кафедри
теорії, історії та
філософії права ННПП

Максим ПЕНДІЮРА